

analizira delovanje slovenske pokojninske blagajne, ki je do osamosvojitve še zagotavljala vzdržnost (tudi na osnovi vzajemnosti in solidarnosti), kasneje – ko je prevzela breme prestrukturiranja gospodarstva (predčasne upokojitve, dokupe delovne dobe, brezposelnost), pa je skupaj z neugodno demografijo klonila. Prej uveljavljen sistem počasi zamenjuje tristebno pokojninsko zavarovanje.

Zbornik vsekakor prinaša precej svežih pristopov k obravnavi pojma samoodgovornosti v vsej njegovi večplastnosti, pester nabor avtorjev, ki so prispevali svoje razprave, pa zagotavlja temeljit in zanimiv vpogled v preteklost s precej samosvojih gledišč.

Aleksander Žižek

Migracije, migracij, migracijam

Jernej Mlekuž, **ABC Migracij**. Ljubljana: Založba ZRC, 2011. 71 strani. (Moj zvezek; 3)

Založba Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU v Ljubljani si je zadala dokaj plemenito nalogo: širiti sode znanstvenih spoznanj onkraj akademskih krogov ter ustvariti most med strokovno in laično javnostjo, s čimer bi se presegla samonamembnost znanstvene stroke. Tako je bila zasnovana večjezična zbirka *Moj zvezek*, ki se skuša prebiti v ožji krog didaktičnih gradiv, namenjenih predvsem srednješolcem. Mlekuževa oranžno-zelena knjižica z naslovom *ABC Migracij* je tretje delo iz omenjene zbirke Založbe ZRC SAZU, njena predhodnika pa sta knjižici *Nemirna srca* (2004) in *Ugrabljeni ljubezen* (2011), oba priročnika za državljansko vzgojo.

Besedilo knjige *ABC Migracij* je izšlo v okviru evropskega projekta pod vodstvom Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, prijavljenega z dokaj zapletenim naslovom *Strokovne podlage, strategije in teoretske tematizacije za izobraževanje za medkulturne odnose ter aktivno državljanstvo*. Kot projektna publikacija je knjižica prosto dostopna na uradni strani projekta www.medkulturni-odnosi.si, kjer si lahko preberete tudi več o samem projektu. Raziskovalna iskra, ki je spodbudila prijavo projekta, je »neustrezen prenos izobraževalnih politik v pedagoško prakso« v primeru multikulturnih odnosov in aktivnega državljanstva. V tem kontekstu so prav migracije osrednja tematika.

Ob odprtju knjige nas že pri samem kazalu presenetijo dejstva, da pravzaprav ne gre za *ABC migracij*, ampak

prejkone za *ABE migracij*. Pričakovanih 25 gesel, ki bi ustrezala številu grafemov v slovenski abecedi, je namreč skrčenih skoraj na polovico, kar lahko da začetni vtis, da smo v roke prijeli vsebinsko in konceptualno škrbast izdelek. A takšen, iz golega formalizma izhajajoč predsodek, se začanja razblinjati že ob prebiranju prvega sestavka z nazivom *A je to*, v katerem avtor na kratek in nekoliko nenavaden, a hkrati pomenljiv način uvede bralca v osrednjo temo svoje publikacije. Ustajene načine, da bi prestavil fenomen migracij v geselskih člankih, je presegel z dokaj svojiskim konceptom, ki »bolj kot vpljudno širi, zbadljivo meri, bolj kot informira, problematizira, bolj kot pojasnjuje, zamegljuje«, podobno kot to počneta »mojstra iz risanke *A je to*«, ki v urejenost »vnašata nered, gradita majavi svet«. Takšen koncept ni povsem iz trte izvit, saj imajo migracije same veliko opraviti z neredom, neurejenostjo, celo neredoljubnostjo.

Tudi besedilo omenjene knjižice je – domnevam, da v svoji nameri, da se čim bolj približa bralcem mlajših generacij – slogovno šegavo, mestoma celo slengovsko norčavo. A hkrati je nenavadno besedje zastavljeno pronicljivo, sprašujoče se in, kar je še pomembneje, nagovarja bralca, ki ob takem branju težko ostane ravnodušen. Morda bo koga zmotil avtorjev sočni stil, čeprav se konsistentnosti besedila ne da oporekati; avtor se je v njem dotaknil prav vseh bistvenih vprašljivosti, dvomnosti in napačnih razumevanj, ki se o migracijah pojavljajo med klepetom sosed, v gostilniških omizjih, ob gledanju nogometnih tekem, na številnih medmrežnih forumih, tvitih in blogih ter neredko celo v klasičnih masovnih medijih kot so radio, televizija ali časopisje. Dotaknil se je tudi vseh bistvenih perspektiv, skozi katere raziskovalci migracij opazujejo ta kompleksen in večplasten fenomen.

Avtor se obenem ne pretvarja, da je požrl prav vse znanje o migracijah in ravno takšen odnos pomaga bralcu odpustiti tudi kakšen zgodovinski kiks (denimo, da so Huni – avtor je kakopak meril na Ogre – vpadli v Panonsko nižino v 9. stoletju, čeprav so na evropski kontinent prihajali pol tisočletja prej, str. 40). Podobni tiskarski škrti ali pač le zmote imajo navidezni nesprejemljivosti navkljub didaktično vrednost; kvaliteten spoznavni proces naj bi bil vselej utemeljen na določeni distanci do t.i. avtoritet, zlasti ob upoštevanju dejstva, da je vsak človek konec koncev tudi zmotljivo bitje.

Tudi vizualni podobi knjižice je bila posvečena posebna pozornost. Na oranžnem ovitku knjižice so odtisnjene pomenljive karikature, ki tematizirajo migracijske tematike, zelo povedna in iz raznih vetrov napačkovana slikovna vsebina same knjige pa je po obsegu in sporočilnosti praktično enakovredna besedilu. Spontan in skrbno zrežiran fotografski material, razglednice, plakati, naslovnice časopisja, karikature, risbe ter nenazadnje tudi grafiti in grafične podobe računalniških iger so nanizane tako, da dajejo vsakomur slutiti, kako se nas migracije dotikajo v našem vsakdanu in kako neločljivo so povezane z našim življenjem in okoljem, četudi sami nismo migranti. Dodatno ilustrativno vrednost, ki pri nadebudnemu in empatičnemu bralcu lahko vpliva na porast družbene senzibilitete, predstavljajo odlomki iz različnih knjig, ponazarjajoč konkretne izkustvene vtise in spoznanja, ki so napeljeni tako, da v prvi vrsti nastavljajo zrcala. Zrcala, ki vzporejajo prakse, situacije in izkušnje »naših« in »tujih«, izseljencev in priseljencev, nas in drugih. Tak pristop nudi najučinkovitejši temelj humanistični zavesti, da je migrant predvsem in v prvi vrsti – človek.

Knjižica ABC Migracij bi lahko bila debelejša, lahko bi imela še kakšno geslo več, saj so migracije, ta z gi-

bljivostjo prepredena podoba naše stvarnosti vsebinsko praktično neizčrpno področje. Avtor bi se denimo lahko bolj posvetil migracijskim tematikam skozi šport, glasbo, prehrano in popularno kulturo v obče, kjer mrgoli migracijskih izhodišč in ki so obenem med najzanimivejšimi in mladini tudi najsorodnejši identifikacijski oprimki. A manj je pogosto več, ob tem, da je možno v besedilu in slikovnem gradivu najti vse potrebne diskusijske nastavke tudi za omenjene vidike. Morda je avtor želel bralcem – sploh šolarjem, ki jim je v zadnjem času običajno vse prineseno na pladnju – na ta način vzbuditi radovednost in domišljijo, jih stimulirati, da se malo obrnejo okoli sebe, opazujejo sebe in okolje, v katerem živijo, in morda poguglajo za kakšnim geslom tudi sami; saj veste, (spo)znanje je res dragoceno tedaj, ko se do njega dokopljemo sami in ne, ko nam ga posredujejo drugi.

Urška Strle